

آداب معاشرت با علما

در دین مقدس اسلام و سیره عملی پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) و اهل بیت (علیهم السلام) همواره بر تکریم علمای دین و دانشمندان تأکید شده است. پیامبر (صلی الله علیه و آله و سلم) فرمود:

«اَكْرَمُوا الْعُلَمَاءَ فَاتَهُمْ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ فَمَنْ أَكْرَمَهُمْ فَقَدْ أَكْرَمَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ»^[1]؛

«دانشمندان را گرامی دارید که آنها وارثان پیامبرانند و هر که آنان را احترام نماید، خدا و رسولش را احترام نموده است».

امام علی (علیه السلام) فرمود:

«ثَا تُحَقِّرَنَّ عَبْدًا أَتَاهُ اللَّهُ عِلْمًا فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَحَقِّرْهُ حِينَ أَتَاهُ إِيَّاهُ»^[2]؛

«بنده ای (کسی) را که خدا علم و دانش داده (توفیق عطاء فرموده و اسباب کارش را جور کرده تا علم و دانش آموخته و دانشمند شده) حقیر و کوچک بشمارد، زیرا خدا هنگامی که به او علم داده او را حقیر و کوچک نشمرده».

بر همین اساس نیز روایات متعددی نحوه برخورد مناسب با علما و دانشمندان ذکر گردیده که به تعدادی از آنها اشاره می نمایم:

1- دیدار و زیارت علما

یکی از توصیه های مهم اسلام زیارت و دیدار با علما می باشد، چرا که در پرتو ارتباط مستمر و مداوم با علما و دانشمندان دینی زمینه بهره گیری از معارف و علوم الهی نصیب انسان گردیده و هدایت انسان را در مسیر درست تضمین می نماید.

امام علی (علیه السلام) می فرمایند:

«جَالِسِ الْعُلَمَاءَ تَزِدُّكَ عِلْمًا»^[3]؛

«با علما مجالست کن و علمت را زیاد کن».

2- سلام ویژه به عالم

امیرالمؤمنین (علیه السلام) در خصوص حق عالم می فرماید:

«وَإِذَا دَخَلْتَ عَلَيْهِ وَعِنْدَهُ قَوْمٌ فَسَلِّمْ عَلَيْهِمْ جَمِيعًا وَخُصَّهُ بِالتَّحِيَّةِ ذُوهُمْ»^[4]؛

«و هر گاه بر او درآئی و گروهی نزدش بودند بر همه آنان سلام کن و درود فرست، و او را بر ایشان به تحیت و درود اختصاص ده».

3- به پا خواستن در برابر عالم

شخصی از امام صادق (علیه السلام) پرسید: کسی که برای تعظیم و بزرگ داشتن مردی به پا ایستد (چگونه است)؟ فرمود: مکروه و ناپسندیده است مگر برای مردی که در دین و آیین عالم و دانشمند است.^[5]

4- پرهیز از منازعه با عالم

چنان که امام موسی کاظم (علیه السلام) فرمود:

«عَظِيمُ الْعَالِمِ لِعِلْمِهِ وَدَعُ مُنَازَعَتَهُ»^[6]؛

«عالم را به جهت علمش تعظیم و احترام کن و با او منازعه منما».

در روایت دیگری امام صادق (علیه السلام) می فرماید:

«در برابر عالم زیاد نگوید که «قال فلان و قال فلان خلافاً لقوله»»^[7]؛ «فلان عالم چه فرموده و فلان عالم دیگر چه مطلبی بر خلاف گفته شما فرموده است».

5- فروتنی و تواضع

پیغمبر خدا (صلی الله علیه و آله و سلم) فرموده اند: از اخلاق مؤمن به خدا و رسول تملق و چاپلوسی نیست مگر درباره به دست آوردن علم و دانش (که سزاوار است برای معلم و عالم تملق و فروتنی نمود).^[8]

در پایان لازم است این نکته را یادآوری نمایم که این همه تکریم و احترام نسبت به عالمان، بدین جهت است که آنان انسان های متعهد، راهنمای مردم، مخالف بدعت ها، پاسدار اندیشه های ناب، طرفدار حقوق محرومان، روشن کننده چراغ امید در دل انسان ها هستند، اما کسانی که با وجود سواد و علم ظاهری از تعهد و مسئولیت بهره ای نبرده اند، سزاوار تکریم نیستند.

پی نوشت ها

- [1] . نهج الفصاحه، حدیث 450.
- [2] . بحار الأنوار، ج 2، ص 44.
- [3] . تصنیف غرر الحکم و درر الکلم، ص 47.
- [4] . بحار الأنوار، ج 2، ص 43.
- [5] . «قُلْتُ لِيَأَيَّ عَبْدِ اللَّهِ (عليه السلام) مَنْ قَامَ مِنْ مَجْلِسِهِ تَعْظِيمًا لِرَجُلٍ قَالَ مَكْرُوهٌ إِلَّا لِرَجُلٍ فِي الدِّينِ»، بحار الأنوار، ج 2، ص 43.
- [6] . تحف العقول، النص، ص 394.
- [7] . اصول کافی، ج 1، ص 37.
- [8] . «لَيْسَ مِنْ أَخْطَافِ الْمُؤْمِنِ الْمَلَقُ إِلَّا فِي طَلَبِ الْعِلْمِ»، بحار الأنوار، ج 2، ص 45.